

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
кафедра культурології та менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В. _____

Протокол № __ від _____ 20 р

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки магістра

СЕМІОТИКА КУЛЬТУРИ

галузі знань 03 Гуманітарні науки

спеціальності 034 Культурологія

освітньої програми (спеціалізації) Культурологія

Програма навчальної дисципліни «Семіотика культури» підготовки магістра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 034 Культурологія, за освітньою програмою Культурологія

Розробник: Головей Вікторія Юріївна, доктор філософських наук, професор кафедри культурології та хореографічного мистецтва.

Рецензент: Ліщук-Торчинська Т. П., кандидат філос. наук, доцент кафедри загальної і соціальної психології та соціології

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри культурології та менеджменту соціокультурної діяльності

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Завідувач кафедри: _____ (Головей В.Ю.)
(підпис)

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією факультету культури і мистецтв**

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

Голова науково-методичної
комісії інституту _____ (Каленюк О. М.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету**

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

© Головей В.Ю., 2018 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Гуманітарні науки 03 Спеціальність 034 Культурологія Освітня програма Культурологія Освітній ступінь - магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 5
		Семестри 9
ІНДЗ: немає		Лекції 22 год.
		Семінарські 22 год.
		Самостійна робота 68 год.
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: екзамен 9 семестр	

заоч

на форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Гуманітарні науки 03 Спеціальність 034 Культурологія Освітня програма Культурологія Освітній ступінь - магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 6
		Семестри 11
ІНДЗ: немає		Лекції 10 год.
		Семінарські 8 год.
		Самостійна робота 88 год.
	Консультації 14 год.	
	Форма контролю: залік 11 семестр	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Програма навчальної дисципліни “Семіотика культури” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності “Культурологія”. Предметом вивчення навчальної дисципліни є специфіка знакових систем та семантичних кодів культури. Вивчення курсу передбачає використання знань, набутих із таких навчальних дисциплін як філософія, історія культури, історія та теорія образотворчого мистецтва, риторика, естетика тощо. Метою викладання навчальної дисципліни “Семіотика культури” є висвітлення семіотичного аспекту культури, аналіз специфіки знакових систем та семантичних кодів культури. Основними завданнями вивчення дисципліни “Семіотика культури” є вироблення умінь та навичок семіотичного аналізу найважливіших складових духовної культури (мови, міфу, релігії, мистецтва, літератури), а також знакової специфіки сучасної культури, зокрема, ЗМІ та повсякденності.

Метою викладання навчальної дисципліни “Семіотика культури” є висвітлення семіотичного аспекту культури, аналіз специфіки знакових систем та семантичних кодів

культури. Основними завданнями вивчення дисципліни “Семіотика культури” є вироблення умінь та навичок семіотичного аналізу найважливіших складових духовної культури (мови, міфу, релігії, мистецтва, літератури), а також знакової специфіки сучасної культури, зокрема, ЗМІ та повсякденності.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ:

- знати провідні концепції і напрями семіотики;
- розуміти особливості семіотичного підходу до вивчення культури;
- засвоїти специфіку семіотики вербальних і візуальних мистецтв;
- розуміти значення семіотичних методів дослідження для культурології, естетики, лінгвістики;
- вміти застосовувати семіотичні методи в культурологічних дослідженнях;
- володіти навичками аналізу семіотичних кодів вербальних і візуальних мистецтв;
- розуміти семантику текстів сучасної культури, зокрема ЗМІ і ЗМК, реклами;
- здатність визначати трансформації значень в сучасній медіакulturі та повсякденності.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Семіотика як комплекс теорій знакових систем

Тема 1. Становлення семіотики, поліваріантність семіотичних підходів

Становлення семіотики як універсального методу дослідження знакових систем. Семіотичний підхід і його варіанти. Семіотика як наука. Історіографія наукових досліджень в галузі семіотики. Лінгвістична семіологія Ф. де Сосюра. Семіотична концепція Ч. Морріса. Семіотичний аспект структуралістської концепції К. Леві-Строса. Порівняльний аналіз східно-європейської (Ю. Лотман, Я. Мукаржовський, Б. Успенський) та західної (Р. Барт, Ж. Лакан, Ю. Крістева, У. Еко) шкіл семіотики. Значення семіотичних методів дослідження для етнології, антропології, культурології. Поліваріантність сучасних семіотичних підходів.

Тема 2. Загальносеміотичні поняття

Поняття семіосфери. Сигнал і знак. Означуване й означник. Комунікативна модель. Референція. Референт та реципієнт. Інформація і повідомлення. Код і смисл. Поняття “значення”. Відмінності між смислом і значенням. Структура значення. Предметне, смислове і експресивне значення знаків. Денотація і конотація. Типи відносин між знаком і означуваним. “Відкритість” і “закритість” смислу, виявленість і прихованість. Смыслопороджуючі структури. Текст і символ. “Символи свідомості” за М. Мамардашвілі. Символи в системі культури. Багатозначність смислу. Смыслові коди та їх модифікації. Вираження і смисл. Концепція значення у феноменології Е. Гуссерля. Деконструкція смислів і значень в постмодерному дискурсі (Ж. Дерріда, Ж. Дельоз, Ж. Бодріяр). Синтактика, семантика і прагматика. Денотат і конотат. Коди і лексикоди. Неоднозначне і авторефлексивне повідомлення. Ідіолекти. Кодифікація рівнів. “Відкрита” і “закрита” логіка означників.

Тема 3. Знаки і знакові системи

Проблема типології знаків і знакових систем. Теорії знаків Ч. Пірса і Ч. Морріса. Основні види класифікації знаків. Знаки-копії. Знаки-моделі. Знаки-індекси. Знаки-символи. Знаки-зображення. Специфіка іконічних знаків. Можливості кодифікації іконічних знаків. Артикуляція візуальних кодів: аналіз і синтез. Іконічна сема. Типи відносин між знаками за

Р. Бартом: символічний, парадигматичний, синтагматичний. Знаки і символи. Специфіка знаково-символічних систем в культурі. Культурні коди і значення. Поняття культурного контексту. Неоднорідність семіосфери. Поняття маргінесу (межі). Специфіка семіозису елітарної та масової культури. Знакові аспекти топографії людського тіла. Семіотика повсякденності (побут, дозвілля, культурне довкілля, міській і сільській ландшафти).

Змістовий модуль 2. Сучасні стратегії семіотичного дослідження культури

Тема 4. Семіотичні коди риторики та ідеології

Антична риторика як мистецтво переконання. Особливості референтного та естетичного повідомлення. Емотивна функція комунікативного процесу. Риторика як механізм смислопородження. Вербальна та візуальна риторики. Риторичні коди. Неориторика та її функції. Взаємодія риторики та ідеології. Проблема декодифікації в масовій комунікації. Риторичні прийоми в медіакulturі. Семіотичні коди та трансформації значень в засобах масової інформації. Буква, слово, кадр як знакові одиниці в медіакulturі. Проблема адекватної інтерпретації та розуміння соціальних, культурних, політичних смислів сучасних медіатекстів.

Тема 5. Семіотика архітектури

Архітектура і культурно-історична комунікація. Знак в архітектурі. Характеристики архітектурного знака, його первинні і вторинні функції. Денотація і конотація в архітектурі. Історична еволюція семантики архітектурних форм. Архітектурні коди та їх класифікація. Риторика в архітектурі. Способи передачі інформації за допомогою архітектурних форм. Соціальні функції архітектури. Архітектурні утопії. Проблема автентичності архітектурної форми.

Тема 6. Семіотика образотворчих мистецтв

Семіосфера візуальних мистецтв: між знаком і образом. Специфіка семіотичного дослідження образотворчого мистецтва. Проблема виділення мінімальних дискретних одиниць для побудови знакової системи. Труднощі із визначенням природи та специфіки іконічного знаку. Знак і зображення. Можливості кодифікації іконічних знаків. Конвенційний характер іконічних знаків. Артикуляція візуальних кодів. Особливості семіотичних підходів до аналізу скульптури, графіки, живопису.

Тема 7. Літературна семіотика та структурна лінгвістика

Принципи семіотичного дослідження літературного тексту. Сміслові коди та рівні значень літературних текстів. "Семіотика значень" Р. Барта. Поняття "структури". Художній твір як структура. Структурні одиниці літературного тексту. Структуралізм і структуралісти. Методологія К. Леві-Строса. Структура як константа й історія як процес. Саморуїнування структури. Постструктуралізм. Ж. Лакан: логіка Іншого. Аналіз знакових аспектів літературної творчості у філософії мистецтва Ж. Дельоза: парадокси логіки смислу. Поняття письма і метод деконструкції Ж. Дерріди.

Тема 8. Семіотика кіно

Специфіка знакових систем кінематографії. Культурні коди кіномови. Кадр і план. Кадрування і розкадрування. Монтаж. Екран як топос антропологічних стратегій. Обличчя і крупний план. Семіозис обличчя на екрані. Афективні компоненти крупного плану. Центр і периферія екранного наративу. Кіноантропологія як тип кіномови. Семіозис просторово-

часових параметрів кінотвору. Багаторівневість семантики екранних образів. Семіотика авторського кінописьма.

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Семіотика як комплекс теорій знакових систем							
Тема 1. Становлення семіотики, поліваріантність семіотичних підходів.	12	2	2		4	4	
Тема 2. Експлікація загальносеміотичних понять.	18	4	2		6	6	
Тема 3. Знаки і знакові системи.	12	2	2		4	4	
Разом за змістовим модулем 1	42	8	6		14	14	
Змістовий модуль 2. Сучасні стратегії семіотичного дослідження культури							
Тема 4. Семіотичні коди риторики та ідеології.	12	2	2		4	4	
Тема 5. Семіотика архітектури.	14	2	2		4	4	
Тема 6. Семіотика образотворчого мистецтва.	12	2	2		4	4	
Тема 7. Літературна семіотика та структурна лінгвістика.	14	2	4		6	4	
Тема 8. Семіотика кіно.	14	2	2		4	6	
Разом за змістовим модулем 2	66	10	12		22	22	
Усього годин	120	22	22		8	68	

Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Становлення семіотики як універсальної теорії знаків і знакових систем 1. Премет семіотики як наукової дисципліни. 2. Семіотика як універсальний метод гуманітарних досліджень. 3. Провідні наукові школи в галузі семіотики.	2
2	Загальносеміотичні поняття. 1. Поняття семіосфери. 2. Знакова комунікація. 3. Значення і смисл. Механізми смислопородження. 4. Структура значення. Типи відносин між знаком і означуваним.	2
3	Знаки і знакові системи 1. Проблема типології знаків і знакових систем. 2. Основні види класифікації знаків та їх особливості. 3. Знак і символ: спільне і відмінне.	2

4	Семіотичні коди риторики та ідеології 1. Риторика в історико-культурному контексті. 2. Сучасна риторика та її функції. 3. Специфіка семіотичних кодів риторики та ідеології.	2
5	Семіотика архітектури 1. Знак в архітектурі. 2. Історична еволюція семантики архітектурних форм. 3. Архітектурні коди та їх класифікація. 4. Проблема автентичності архітектурної форми.	2
6	Семіотика образотворчих мистецтв 1. Специфіка семіотичного дослідження образотворчого мистецтва. 2. Знак і зображення. Особливості іконічних знаків. 3. Семіотичні підходи до аналізу скульптури, графіки, живопису.	2
7	Літературна семіотика та структурна лінгвістика 1. Принципи семіотичного дослідження літературного тексту. 2. Смыслові коди і рівні значень літературних текстів. 3. Поняття “структури”. Художній твір як структура. 4. Особливості семіотичних підходів у постмодерному дискурсі.	4
8	Семіотика кіно 1. Специфіка знакових систем кінематографії. 2. Культурні коди кіномови. 3. Багаторівневість семантики екранних образів.	2
Разом		22

5.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Історіографія наукових досліджень в галузі семіотики	4
2	Концепція значення у феноменології Е. Гуссерля. Деконструкція смислів і значень у постмодерному дискурсі (Ж. Дерріда, Ж. Дельоз)	6
3	Знакові аспекти топографії людського тіла	4
4	Семіотика повсякденності (побут, дозвілля, культурне довкілля, міській і сільській ландшафти)	4
5	Специфіка семіозису елітарної та масової культури	4
6	Семіотичні коди та трансформації значень в засобах масової інформації.	4
7	Архітектурні утопії в культурно-історичному контексті: семіотичний аспект	4
8	Аналіз знакових аспектів літературної творчості у філософії	6

	мистецтва Ж. Дельоза: парадокси логіки смислу.	
		Разом 68

Індивідуальні завдання

Програмою курсу передбачається обов'язкове індивідуальне науково-дослідне завдання, яке виконується на основі засвоєння певного змістовного модулю або змісту навчального курсу в цілому. Основна мета такого завдання полягає у систематизації, закріпленні, поглибленні теоретичних знань із курсу та застосування їх при вирішенні конкретних дослідницьких задач. Автор має продемонструвати рівень своєї фахової кваліфікації, ерудиції, а також володіння методикою та методологією культурологічного дослідження. Виконання завдання покликані сприяти підвищенню рівня інтелектуальної та дослідницької культури, більш глибокому осмисленню найістотніших проблем семіотики культури, засвоєнню необхідних форм та методів науково-практичної діяльності, розвитку творчого мислення.

Завдання пропонуються у формі написання творчої роботи (есе), яка має вирізнятися, з одного боку, концептуальним характером, а з другого, – самобутнім авторським підходом до теми. Передусім, на високу оцінку може претендувати робота, яка містить власний погляд на розглядувану проблему, відзначається логічністю і переконливістю аргументації, конкретними прикладами з історії культури, а по можливості, зв'язком із сучасними культурними реаліями.

Робота повинна містити план, обґрунтування вибору теми, концептуальні висновки і список використаної літератури. Орієнтовний обсяг такої роботи – 10 - 15 сторінок.

Примірна тематика творчих робіт:

1. Соціокультурні передумови становлення семіотики як універсального методу дослідження знакових систем.
2. Лінгвістична семіологія Ф. Де Соссюра.
3. Семіотична концепція Ч. Моріса.
4. Семіотичний аспект структуралістської концепції К. Леві-Строса.
5. Вираження і смисл: проблема виявленості і прихованості.
6. Концепція значення у феноменології Е. Гуссерля.
7. Деконструкція смислів і значень в постмодерному дискурсі (Ж. Дерріда).
8. Поліваріантність сучасних семіотичних підходів до аналізу образотворчого мистецтва.
9. Специфіка семіозису елітарної та масової культури.
10. Знакові аспекти топографії людського тіла.
11. Семіотика повсякденності (побут, дозвілля, культурне довкілля – міській і сільській ландшафти).
12. Семіотичні коди та трансформації значень в засобах масової інформації.
13. Проблеми адекватної інтерпретації та розуміння соціальних, культурних, політичних смислів сучасних медіатекстів.
14. Семіосфера візуальних мистецтв: між знаком і образом.
15. Історична еволюція семантики архітектурних форм.
16. Проблема автентичності архітектурної форми: семіотичний аспект.
17. Аналіз знакових аспектів літературної творчості в філософії мистецтва Ж. Дельоза: парадокси логіки смислу.
18. Кіноантропологія як тип кіномови.
19. Екран як топос антропологічних стратегій: семіотичний аспект.
20. Семіотика авторського кінописьма С. Параджанова.
21. Багаторівневість семантики екранних образів у фільмах П. Грінуея.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 3

Поточний контроль (макс = 40 балів)								Модульний контроль (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1						Модуль 2		Модуль 3			
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2						ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8				
4	4	4	4	4	4	4	4	8	30	30	100

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з філософськими текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

**Максимальна кількість балів,
яку може отримати студент за види навчальних робіт:**

- Семінарські заняття – (за роботу на одному занятті – 4 бали; у тому числі – відповідь на питання – 3 бали, доповнення – 1 бал) – 32 бали;
- індивідуальне навчально-дослідне завдання – 8 балів;
- модульна контрольна робота №1 – 30 балів;
- модульна контрольна робота №2 – 30 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях.

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання):

- поглиблене вивчення джерел,
- опрацювання категоріального апарату;

- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- творчий підхід, самостійність мислення;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Таблиця 4

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 – 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 – 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика / Р. Барт. – М., 1989. – С. 246-252, 424-461, 558-566.
2. Барт Р. Camera lucida. Комментарий к фотографии / Р. Барт. – М., 1997. – С. 34-72.
3. Бланшо М. Пространство литературы / М. Бланшо. – М., 2002. – С. 195-210.
4. Бодрияр Ж. Символический обмен и смерть. – Л., 2004. – С. 42–76.
5. Гадамер Г.-Г. Актуальность прекрасного // Гадамер Г.-Г. Герменевтика и поэтика. К., 2001. – С. 78-86.
6. Грабович Г. Тексты и маски / Г. Грабович. – К., 2005. – 277-298.
7. Делез Ж. Кино / Жиль Делез. – М., 2006. – С. 12–54.
8. Делез Ж. Марсель Пруст и знаки / Жиль Делез. – СПб., 1999. – 146 с. – 232 с.
9. Деррида Ж. Голос и феномен / Жак Деррида. – СПб., 1999. – С. 12-15, 29-46.
10. Ділі Дж. Основи семиотики / Дж. Ділі. – Львів, 2000.
11. Жан Ж. Знаки и символы / Ж. Жан. – М., 2002.
12. Зонтаг С. Про фотографію / С. Зонтаг. – К., 2002. – 189 с.
13. Кандинский В. О точке и линии на плоскости / В. Кандинский. – М., 2006. – 120 с.
14. Канке В.А. Семиотическая философия / В.А. Канке. – М., 2007. – С. 43-70.
15. Конев В., Лехциер В. Знак: игра и сущность / В. Конев, В. Лехциер. – Самара, 2002. – С. 37-92.
16. Кредин Н. Невербальная семиотика / Н. Кредин. – М., 2004. – 186 с.
17. Лотман Ю.М. Семиосфера // Лотман Ю.М. Внутри мыслящих миров – М., 1996. – С. 163-205.
18. Лотман Ю.М. Семиотика кино и проблемы киноэстетики / Ю.М. Лотман. – Таллин, 1973. – 168 с.
19. Митина В.А. Сквозь призму знака: знаки в искусстве / В.А. Мизина. – К., 1996. –198 с.

20. Моррис Ч. Основание теории знаков / Ч. Моррис ; [пер. с англ. Ю. С. Степанов] // Семиотика. Сборник переводов. – М., 1982. – С. 43–75.
21. Мукаржовский Я. Искусство как семиотический факт // Я. Мукаржовский. Исследования по эстетике и теории искусства. – М., 1994. – С. 190-198.
22. Павлюк Л. Знак, символ, міф у масрвїй комунікації / Л. Павлюк. – Львів, 2006. – 120 с.
23. Петрушенко В.Л. Ностальгия по абсолютному / В.Л. Петрушенко – К., 1995. – С. 8-53.
24. Пирс Ч.С. Как сделать наши идеи ясными // Вопросы философии. — 1996. — № 12.
25. Пирс Ч. Общая теория знаков / Чарльз Пирс. – СПб. : Алетейя, 2000. – 352 с.
26. Ревзин И.И. От структурной лингвистики к семиотике // Вопросы философии. – М., 1964, – № 9. – С. 26-34.
27. Розин В.М. Семиотические исследования / В.М. Розин. – М., 2001. – С. 12-37.
28. Семиотика: антология переводов. – М., 1983. – 164 с.
29. Семиотика и искусствометрия. – М., 1972. – 128 с.
30. Семиотика и художественное творчество. – М., 1997. – 146 с.
31. Силичев Д.А. Семиотика и искусство: анализ западных концепций / Д.А. Силичев. – М., 1991. – 64 с.
32. Соссюр Ф. Курс загалної лінгвістики / Ф. де Соссюр. – К., 1998. – 228 с.
33. Соссюр Ф. де. Труды по языкознанию / Ф. де Соссюр. – М., 2007. – 316 с.
34. Столяр А. Д. Происхождение изобразительного искусства / А. Д. Столяр. – М., 1985. – 208 с.
35. Тодоров Ц. Поэтика // Структурализм: «за» и «против». – М., 1975. – С.48-62.
36. Тодоров Ц. Теории символа / Ц. Тодоров. – М., 1999. – С. 3-52, 307-314.
37. Успенский Б.А. Избранные труды. Том 1. Семиотика истории. Семиотика культуры. — М., 1994. – С. 22-81.
38. Щедровицкий Г.П. О методе семиотического исследования знаковых систем // Семиотика и восточные языки / Г.П. Щедровицкий. – М., 1967. – С.101-132.
39. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию / У. Эко. – СПб., 1998. – 432 с.
40. Berger A. Signs in Contemporary Culture: An Introduction to Semiotics / A. Berger. – Sheffield Publishing Company, 2009. – 126 p.
41. Semiotics: An Introductory Anthology. – London: Hutchinson, 2006. – 184 p.

Додаткова література:

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Р. Арнхейм. – М., 1974. – 208 с.
2. Бове К.Л., Аренс У.Ф. Современная реклама / К.Л. Бове, У.Ф. Аренс. – М., 1995. – 122 с.
3. Вайнштейн О.Б. Откуда берется пыль. Семантика чистого и грязного // Мировое древо. – Вып. 6. – М., 1998. – С.153-172.
4. Габичевский А. Архитектура. Пространство и масса в архитектуре // Морфология искусства / А. Габичевский. – М., 2002. – С. 396-401, 430-446.
5. Горбачева Л.М. Костюм XX века: От Поля Пуаре до Эммануэля Унгаро / Л.М. Горбачева. – М., 1996. – 114 с.
6. Гусаченко В.В. Трансгрессии модерна / В.В. Гусаченко. – Харьков, 2002. – С. 48-96.
7. Из истории французской киномысли. Немое кино: 1911-1933. – М., 2008. – 204 с.
8. Иллюстрированная энциклопедия моды. – М., 1986. – С. 30-78.
9. Молчанов В.И. Одиночество сознания и коммуникативность знака // Логос. – 1997. – № 9. – С. 21-27.
10. Структурализм: "за" и "против". – М, 1975. – 202 с.
11. Труды по знаковым системам. Вып. 1-Х. – Тарту. – 1964-1965.
12. Юрчак А. По следам женского образа / А. Юрчак // Женщина и визуальные знаки. – М., 2010. – С. 28-33.

Интернет-ресурси:

Международный журнал исследований культуры / International Journal of Cultural Research. – [Электронный ресурс] – Режим доступа : www.culturalresearch.ru

www.for-ua.com; www.vesna.org.ua; www.intelros.ru; www.mediaphilosophy.ru;
[www.Orenburg.Ru\(culture/credo\)](http://www.Orenburg.Ru(culture/credo)); www.russamos.narod.ru; magazines.russ.ru; logos@orc.ru;
www.philosophy.ru; www.ji-magazin.lviv.ua.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет семіотики як наукової дисципліни.
2. Семіотика як універсальний метод гуманітарних досліджень.
3. Основні напрямки наукових досліджень в галузі семіотики.
4. Лінгвістична семіологія Ф. Де Соссюра.
5. Семіотична концепція Ч. Моріса.
6. Семіотичний аспект структуралістської концепції К. Леві-Строса.
7. Літературна семіотика Р. Барта.
8. Семіотична теорія У. Еко.
9. Значення семіотичних методів дослідження для етнології, антропології, культурології.
10. Поліваріантність сучасних семіотичних підходів.
11. Поняття семіосфери.
12. Поняття “знак”. Класифікація знаків.
13. Знак і символ: спільне і відмінне.
14. Означуване й означник.
15. Комунікативна модель.
16. Структура референції. Референт та реципієнт.
17. Інформація і повідомлення.
18. Код і смисл.
19. Поняття “значення”. Відмінності між смислом і значенням.
20. Структура значення. Предметне, смислове і експресивне значення знаків.
21. Денотація і конотація.
22. Типи відносин між знаком і означуваним.
23. “Відкритість” і “закритість” смислу, виявленість і прихованість.
24. Смислопороджуючі структури.
25. Символи в системі культури.
26. Багатозначність смислу. Смислові коди та їх модифікації.
27. Вираження і смисл.
28. Деконструкція смислів і значень в постмодерному дискурсі (Ж. Дерріда).
29. Синтактика, семантика і прагматика.
30. Знакова комунікація.
31. Проблема типології знаків і знакових систем.
32. Семіотичні коди риторики та ідеології.

33. Знак в архітектурі.
34. Історична еволюція семантики архітектурних форм.
35. Архітектурні коди та їх класифікація.
36. Проблема автентичності архітектурної форми.
37. Принципи семіотичного дослідження літературного тексту.
38. Сміслові коди і рівні значень літературних текстів.
39. Поняття “структури”. Художній твір як структура.
40. Особливості семіотики образотворчих мистецтв.